

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Усової Ганни Анатоліївни «Вокальна підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Актуальність теми дослідження. У дослідженні порушено актуальну науково-педагогічну проблему вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом.

Дисертаційне дослідження Ганни Усової входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» і відповідає науковій темі кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти: «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017).

Узагальнення наукових досліджень щодо вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю, зокрема, в університетах України показує актуальність застосування компаративістського підходу. На це вказує також аналіз практики підготовки таких спеціалістів, що передбачає врахування чинників попередньої вокальної підготовки відповідно освітнім традиціям і культури тої або тої держави, зокрема України і Китаю.

- Дисертантка відзначила, що проблема удосконалення підготовки українських і китайських здобувачів за компаративним підходом на цей час ще не ставала предметом спеціального наукового дослідження, що породжує низку суперечностей:
- між ґрунтовністю теоретико-методологічної платформи вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва і недостатньою увагою до застосування актуального компаративного підходу з метою вияву можливостей позитивного взаємовпливу української й китайської вокально-освітніх систем;
 - між потужними науковими здобутками в галузі методики підготовки здобувачів вокальної освіти і недостатнім висвітленням питань специфіки її впровадження у процес навчання співаків-початківців, які відрізняються за якістю попередньої музичної й вокальної підготовки;
 - між виявом спільних і розбіжних особливостей методик вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю й недостатньою розробленістю питань, пов'язаних із дослідженням проблеми інтеграції накопичених у них організаційно-освітніх і методичних здобутків.

Наявність виявлених суперечностей дозволило дисертантці визначити мету дослідження, яка полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці ефективності методичного забезпечення (організаційних форм, педагогічних умов, методів) вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва до фахової діяльності на засадах компаративного

підходу та органічного взаємозбагачення здобутків вокальної педагогіки України і Китаю.

Об'єктом дослідження визначено процес виконавської підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Предмет дослідження – методика підготовки українських і китайських здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти до вокально-фахової діяльності.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність зумовлені методологічною основою дослідження, яку складають концептуальні положення в галузі філософії, естетики, культурології, психофізіології, загальної і музичної психології, мистецької педагогіки, у яких осмислюються сутність музичного мистецтва і вокальної творчості як засобів світоглядного й духовного зростання, своєрідність художнього мислення й ментальності представників культури Сходу й Заходу, індивідуально-типологічні особливості розвитку музичних і вокальних здібностей, які впливають на вдосконалення системи вокальної підготовки й сприяють творчій самореалізації майбутніх бакалаврів. Методологічну основу дослідження склали настановні ідеї компаративного як наскрізного, а також культурологічного, антропологічного та інноваційного наукових підходів.

Наукоємність дослідження підтверджується низкою застосованих теоретичних та емпіричних взаємоузгоджених методів, зокрема, теоретичних: *аналіз та узагальнення* концептуальних положень у галузі філософії, естетики, культурології, мистецької психології й педагогіки, музикознавства, психофізіології, методики викладання вокалу – для виявлення особливостей вокальної педагогіки України і Китаю, обґрунтування доцільності звернення до настановних ідей компаративного підходу як домінантного, а також культурологічного, антропологічного та інноваційного наукових підходів, принципів і педагогічних умов їх реалізації – для осмислення та інтегрування вокально-освітніх систем інокультур; розроблення методичної моделі досвідної роботи; *теоретичне моделювання* – для розробки структури вокальної підготовленості майбутніх бакалаврів музичного мистецтва до вокально-фахової діяльності та визначення критеріїв і показників оцінювання рівнів її сформованості; *емпіричні* – педагогічне спостереження, анкетування, опитування, тестування, узагальнення оцінок незалежних експертів, аналіз аудіо- та відео-документів, *педагогічний експеримент* в умовах здобуття вокальної освіти студентами в закладах вищої мистецької освіти України і Китаю; методи порівняльного аналізу й узагальнення отриманих в процесі діагностики даних, їх кількісний та якісний аналіз з метою вияву динаміки змін у рівнях вокальної підготовленості респондентів експериментальних і контрольних груп; методи *математичної статистики* – для обробки діагностичних даних і доведення статистичної вартості отриманих результатів.

Автором дослідження розглянуто й систематизовано широкий спектр досліджень, в яких у науковому дискурсі висвітлюється сутність вокальної підготовки майбутніх спеціалістів у галузі музичного мистецтва. Це дозволило конкретизувати означений феномен як процес набуття здобувачами вищої освіти вокально-виконавської майстерності й методико-педагогічної освіченості на засадах

взаємозв'язку музикологічної ерудованості, виконавсько-технологічної та інтерпретаційної майстерності, фахово-методичної компетентності й досвіду їх реалізації в процесі сценічно-виконавської, науково-методичної, креативно-педагогічної діяльності.

З урахуванням означеного було обґрунтовано структуру підготовленості майбутніх бакалаврів до вокально-фахової діяльності в єдності особистісно-спонукального, гносеологічно-компетентнісного, вокально-виконавського, рефлексивно-корекційного і фахово-креативного компонентів.

У другому розділі дослідження Ганна Усова обґрунтувала науково-методичні засади вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю до фахової діяльності, спираючись на концептуальні положення комплексу наукових підходів, а саме – компаративного, який набув домінантного значення у вирішенні завдань дослідження, а також культурологічного, антропологічного та інноваційного підходів. Представлено методичні принципи, дотримання яких забезпечує реалізацію зазначених підходів, а саме: врахування національно-ментальних властивостей здобувачів Сходу й Заходу в процесі їхньої вокальної підготовки; взаємодоповнення й кореляції змісту підготовки здобувачів України і Китаю до вокально-фахової діяльності; удосконалення змісту вокальної підготовки здобувачів з орієнтацією на задоволення мистецько-освітніх потреб їхнього суспільства; інтеграція транскультурного вокально-освітнього досвіду в національні вокально-освітні системи з урахуванням власних мистецьких традицій і художньо-ментального досвіду здобувачів; набуття майбутніми бакалаврами музичного мистецтва особистісно-мистецької й національно-професійної толерантності; налагодження діалогічно-творчого спілкування в різних формах вокально-навчального процесу; надання індивідуалізовано-всєбічного вектору мистецькій і музичній підготовці здобувачів вокальної освіти; системного формування навичок самостійного аналізу і виконавської та педагогічної інтерпретації вокального репертуару; активізація здатності до сприйняття інноваційних методик і технологій та їх впровадження у вокально-освітній процес.

У розділі також обґрунтовано педагогічні умови вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом, якими визначено:

- забезпечення позитивного психологічного клімату занять з урахуванням національного художньо-ментального досвіду та індивідуально-особистісних властивостей здобувачів освіти з України й Китаю;
- підготовку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва до фахової діяльності з врахуванням специфіки завдань інтернаціоналізації вокально-освітнього простору;
- стимулювання здобувачів до комплементарного й творчого засвоєння змісту вокально-фахової освіти.

У третьому розділі роботи схарактеризовано зміст і перебіг результатів експериментально-дослідної роботи з вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом.

З метою виявлення актуального стану підготовленості здобувачів до вокально-фахової діяльності, відповідно до обґрунтованих компонентів, розроблено методику діагностування, яка здійснювалася за мобілізаційно-особистісним, фахово-

когнітивним, технологічно-художнім, аналітико-самовдосконалювальним, комунікативно-творчим критеріями з відповідними показниками і ознаками їх прояву.

Констатувально-діагностичний зріз дозволив встановити, що переважна кількість майбутніх бакалаврів музичного мистецтва знаходилася на низькому, початково-нестабільному та середньому, наслідувально-репродуктивному рівнях підготовленості до вокально-фахової діяльності. Також було виявлено якісні відмінності у підготовленості здобувачів поміж групами українських і китайських студентів, які найбільш відчутно проявилися у володінні фонаційно-вокальними навичками, здатності респондентів до самостійної інтерпретації репертуару, а також в якості їхньої музикологічної і музично-теоретичної освіченості.

Означені дані враховувалися в процесі формувального експерименту. Особливістю його змісту стало те, що Г.Усова спиралася як на теоретичні положення, доведені в дослідженні, так і на власний багаторічний досвід роботи викладання вокальних дисциплін у вітчизняних і китайських закладах вищої освіти, навчаючи співу як українських, так і китайських студентів, які здобували освіту в різних соціокультурних умовах.

Організація досвідної роботи передбачала впровадження експериментальної методики за мотиваційно-адаптивним, гностично-формувальним, компетентнісно-креативним етапами. Провідними організаційними формами і методами вокальної підготовки здобувачів слугували поєднання індивідуальних занять з виконанням завдань у малих групах; розроблення художньо-творчих проєктів на порівняльний аналіз методів удосконалення вокально-виконавської майстерності, типових для різних культур і освітніх систем; застосування технології «перевернутого заняття» з метою активізації самостійного аналізу вокальних творів і розроблення студентами власних інтерпретаційних концепцій репертуару; створення й демонстрація презентацій, присвячених діяльності знаних співаків і викладачів вокалу (на матеріалі відеозапису майстер-класів); проведення диспутів із питань підвищення вимог до музикологічної ерудиції й оволодіння навичками диференційованого, цілісного й герменевтичного аналізу вокальних творів; залучення здобувачів до участі в художньо-комунікативних тренінгах, спрямованих на удосконалення їхніх емоційно-вольових властивостей, здатності до діалогічного спілкування та імпровізаційно-художньої комунікації; завдання на стимулювання в майбутніх бакалаврів музичного мистецтва методико-продуктивної й вокально-педагогічної креативності, зокрема – із використанням сучасних інформаційно-комунікативних, цифрових технологій, можливостей дистанційного навчання й штучного інтелекту.

Дані, отримані наприкінці формувального експерименту, засвідчили позитивну динаміку кількісних показників у респондентів з усіх експериментальних груп, що вигідно вирізняло їх від здобувачів, які навчалися за традиційною методикою. Так, кількість студентів з ЕГ, які досягли творчо-компетентнісного рівня, в експериментальних групах зросла з 0% до 22,22%, у той час, як у контрольних групах цього рівня досягло тільки 2,78%; на самостійно-пошуковому рівні сформованості означеного феномену зростання кількості респондентів в ЕГ склало 47,22%, а в КГ – 11,11%; на наслідувально-репродуктивному та початково-нестабільному рівнях кількість респондентів, які навчалися за експериментальною методикою, зменшилася

на 13,89% і 55,55% відповідно; у студентів з контрольних груп ці дані дорівнювали 19,44% і 33,33%.

Результати діагностування верифіковано методами математичної статистики. Зафіксована успішність вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва на засадах компаративного підходу переконливо засвідчила педагогічну ефективність експериментальної методики й доцільність її впровадження у навчальну практику в українських і китайських музично-освітніх закладах.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше науково обґрунтовано методику вокальної підготовки здобувачів вищих закладів різних країн на засадах компаративного підходу з урахуванням кращих надбань різних вокально-освітніх систем та їх інтеграції в цілісну ефективну методику; застосовано провідні ідеї культурологічного, антропологічного та інноваційного підходів з метою врахування художньо-ментальних та індивідуально-типологічних особливостей майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, зокрема, в галузі вокальної педагогіки – їх світогляду, мистецьких інтересів і смаків, художньо-національної своєрідності співочих традицій, змісту попередньої музичної й вокальної освіченості й особливостей стану розвитку музичних і вокальних здібностей; в обґрунтуванні компонентної структури досліджуваного феномену в єдності особистісно-спонукального, гносеологічно-компетентнісного, вокально-виконавського, рефлексивно-корекційного, фахово-креативного складників; у розробленні методичної моделі, яка містить цільовий, методологічний і методичний блоки експериментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України Китаю до майбутньої вокально-фахової діяльності.

Уточнено сутність поняття «вокально-фахова діяльність». *Подальшого розвитку* набула методика підготовки здобувачів вищої освіти до вокально-фахової діяльності в різних соціокультурних умовах.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні комплексу інтегровано-інноваційних методів формування в студентів здатності до самостійної й творчої вокально-інтерпретаційної, виконавської, педагогічної й науково-методичної діяльності, в обґрунтуванні критеріально-діагностичного апарату оцінювання рівнів вокальної підготовленості здобувачів, визначеного в єдності мобілізаційно-особистісного, фахово-когнітивного, технологічно-художнього, аналітико-самовдосконалювального й комунікативно-творчого критеріїв та відповідних показників і ознаках їх прояву; в представлених у роботі рівневих характеристиках підготовленості здобувачів до вокально-фахової діяльності, а також у застосуванні розробленої методики в умовах різних національно-освітніх систем – української й китайської.

Пропонована методика може застосуватися в процесі самоосвіти й самовдосконалення майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, професійних співаків і викладачів вокалу освітніх закладів різного кваліфікаційного рівня, а також у системі підвищення кваліфікації.

Достовірність результатів дослідження забезпечується методологічною обґрунтованістю вихідних положень роботи, різноманітним заповненням діагностичних методів, адекватним предмету, меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірки респондентів, застосованими методами математичної

статистики, які слугували інструментами кількісного аналізу даних діагностичних зрізів, отриманих у процесі формувального експерименту, їх узагальненню й інтерпретації.

Матеріали дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Довідка № 2464/24 від 04.11.2024 р. і Хуннанського університету, Довідка №000/25/743 від 25.11.24.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях. Наукові положення дисертації, теоретичні, практичні, методичні здобутки відображено в апробації наукових результатів дослідження на 8 Міжнародних конференціях, 2 Міжнародних форумах молодих вчених та в 3 майстер-класах з академічного співу; основні положення відображено у 10 публікаціях, із яких 4 статті надруковано в наукових фахових виданнях України, із них – 2 одноосібні і 2 у співавторстві, та 6 – апробаційного характеру, із них – 5 видані українською мовою, 1 – у зарубіжних виданнях. Статі написані українською, англійською та китайською мовами.

Особистий внесок здобувача у працях, написаних у співавторстві, полягає в обґрунтуванні доцільності інтегрування розроблених в українській вокальній педагогіці методів формування вокальної техніки й інтерпретації світового вокального репертуару в систему вокальної освіти китайських співаків (1); узагальненні даних психолого-педагогічної літератури зарубіжних і вітчизняних науковців з питань індивідуально-вікових особливостей співаків-початківців (2); добір і переклад з китайської актуальних документів, які характеризують особливості Державної культурної політики Китаю на сучасному етапі (5); систематизації й характеристики проблем, типових для формування в майбутніх викладачів вокалу України і Китаю художньо-стилістичної компетентності (7); у порівняльному аналізі невирішених проблем у галузі підготовки майбутніх бакалаврів до вокально-професійної діяльності, виявлених в процесі викладання вокалу в Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К.Д. Ушинського (Україна) і в Хуннанському університеті (Китай).

Під час обговорення було висловлено такі зауваження:

1. У дисертаційному дослідженні надано коректне й доречне обґрунтування компонентної структури досліджуваного феномену, яка охоплює особистісно-спонукального, гносеологічно-компетентнісного, вокально-виконавського, рефлексивно-корекційного, фахово-креативного складники. Але, з нашого погляду, у характеристиці рефлексивного компоненту підготовки здобувачів до вокально-фахової діяльності, недостатньо повно розкрито сутність і значущість володіння специфічним проявом рефлексивної свідомості співаків, а саме – вокальним слухом.

2. У дослідженні обґрунтовано принципову можливість застосування цифрових і дистанційних ІКТ в організації вокально-освітнього процесу і самостійної навчальної діяльності, зокрема – під час вивчення вокального репертуару й оволодіння навичками творчого музикування. Уявляємо доцільним більш широко висвітлити інформаційно-комунікативні технології, які за своєю суттю є нетрадиційними, але перспективними для сучасної вокальної педагогіки.

3. У дослідженні надано коректне й всебічне обґрунтування критеріально-діагностувального апарату дослідження і представлено вдале схематичне його відображення у вигляді таблиці відповідності критеріїв й показників оцінювання міри сформованості всіх компонентів досліджуваного феномену. Враховуючи складність і певну суб'єктивність оцінювання вокально-виконавської діяльності, було б варто навести також і ознаки їх прояву.

4. З метою надання більш переконливого уявлення щодо цілісності пропонованої в роботі методики вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом було б доречним подати наприкінці другого розділу її модель.

5. Робота не позбавлена певних граматичних недоліків у викладі тексту.

Дослідження Усової Ганни є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням. Текст дисертації складаний в науковому стилі, але наявні певні орфографічні помилки та порушення правил пунктуації, які необхідно виправити.

ВИСНОВОК

У дисертаційному дослідженні **Усової Ганни Анатоліївни «Вокальна підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом»** представлено теоретичне узагальнення та обґрунтування нового вирішення проблеми вокальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва за авторською методикою, на основі різноманітного вокального репертуару. Запропонована авторська методика може бути доцільно запроваджувана під час підготовки майбутніх викладачів вокалу музичних шкіл, коледжів закладів вищої освіти мистецького та мистецько-педагогічного профілю. Запропоновані методи можуть бути застосовані в організації асистентської практики магістрів і аспірантів.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті; розв'язано поставлені дисертанткою завдання, основні положення дисертації мають наукову новизну, теоретичну та практичну значущість. Обсяг та структура дисертації відповідає вимогам, що сформульовані відповідно до дисертацій на ступінь доктора філософії. Зміст, сутність методичного контенту дисертації повністю відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Результати дисертації пройшли апробацію на 6 Міжнародних конференціях; основні положення відображено у 10 публікаціях, із яких 4 статті надруковано в наукових фахових виданнях України, із них – 2 одноосібні і 2 у співавторстві, та 6 – апробаційного характеру, із них – 5 видані українською мовою, 1 – у зарубіжних виданнях. Статі написані українською та китайською мовами.

Дисертація Усової Ганни Анатоліївни «Вокальна підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням; за новизною постановки проблеми та її розв'язанням, практичною значущістю відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої

ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Усова Ганна Анатоліївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертація Усової Ганни Анатоліївни обговорювалася 1 листопада 2024 р., протокол № ~~5/1~~ на розширеному засіданні кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Головуюча на засіданні фахового семінару:

професор кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет»,
університет імені К.Д. Ушинського»
доктор педагогічних наук, професор

Олена РЕБРОВА

Експерти:

Професор кафедри музичного мистецтва
і хореографії ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»
доктор педагогічних наук, професор

Галіна НІКОЛАЇ

старший викладач кафедри
вокально-хорової підготовки
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»,
кандидат педагогічних наук,

Наталія ТОЛСТОВА

доцент кафедри музичного мистецтва
і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»,
кандидат педагогічних наук, доцент

Людмила
СТЕПАНОВА

Учений секретар
кандидат педагогічних наук,
доцент

Наталія БАТЮК

